

Nederlandse Akkerbouw Vakbond

Jaarverslag 2011

NAV-missie: Een goed inkomen en faire opbrengstprijzen

2011 in teken van voorstellen EU-landbouwbeleid 2014 – 2020

Op naar Nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

De NAV bleef zich in 2011 met alle kracht inzetten voor faire opbrengstprijzen.

Dat wil zeggen: kostprijs plus ondernemersmarge.

Voor alle akkerbouwgewassen en alle akkerbouwprestaties.

In 2011 presenteerde de Europese Commissie de GLB-voorstellen voor de periode 2014-2020. Helaas: na 2013 blijven we afhankelijk van inkomen uit toeslagen.

Binnen de Europese Unie stond het landbouwjaar 2011 in het teken van het 'broodoproer' in de Noord-Afrikaanse landen. Het oproer leidde tot de Arabische Lente. Daarnaast is er veel energie besteed aan de inrichting van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid vanaf 2014. Ogenscheinlijk zijn bovenstaande gebeurtenissen volstrekt willekeurig, maar niets is minder waar. 2011: de NAV druk in de weer voor een beter landbouwbeleid in de Europese Unie in de periode 2014-2020.

De gebeurtenissen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, waar de bevolking op zoek is naar democratisering en meer welvaart, zijn versterkt door de plotselinge broodprijsstijgingen in het najaar 2010 en de wintermaanden van 2011. Deze landen met een snel groeiende bevolking zijn sterk afhankelijk van graanimporten. Als gevolg van de extreme droogte in het Zwarte Zeegebied in 2010, stelden de normaal exporterende landen Oekraïne en Rusland een export verbod in voor graan. Dit om de eigen bevolking te vrijwaren van hoge graan- en dus broodprijzen. Mede door de geannuleerde exportcontracten, moesten de landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten tegen veel hogere prijzen op een krappe wereldmarkt aankopen. Een verhoging van \$ 200 tot \$ 500 per ton was het gevolg... Het navenant duurder wordende brood leidde tot onvrede onder de bevolking en werden ook andere problemen naar de oppervlakte getrokken. Gevolg: onrust in steeds meer Noord-Afrikaanse landen.

Uit de recente ontwikkeling is de lering de trekken dat overheden een landbouwbeleid moeten voeren dat boeren perspectief biedt om in agrarische productie te investeren en daarmee de voedselvoorziening veilig te stellen. In plaats daarvan hebben de genoemde landen jarenlang geprofiteerd van spotgoedkope importen uit Rusland en Oekraïne. Het kwam de snel groeiende stedelijke bevolking ten goede, en een zekere mate kon worden bereikt.

De Europese geschiedenis laat zien dat prijsstabiliteit gecombineerd met kostendekkende prijzen een enorme uitwerking hebben gehad. Het voedseltekort uit de jaren 40/50 van de vorige eeuw werd omgezet in het overschot in de jaren 80 van de 20e eeuw. Dat ook dat laatste een probleem was, hebben we kunnen

zien. Het landbouwbeleid is nadien omgebouwd met enorme prijsverlagingen naar wereldmarktniveau gecompenseerd met bedrijfstoelagen.

Vanaf 2014 staat er weer een aanpassing van het GLB op stapel. De uitbreiding van de EU met voormalige Oostbloklanden noopt de Europese Commissie tot een herverdeling van de Europese steun. Daarbij is naast een verevening van de toelagen, ook voor ontkoppeling met de historische teelt gekozen. De Europese Commissie zet vanaf 2014 in op een vlakke toeslag per hectare, de zogenaamde 'flat rate'. Tot 2019 krijgen de lidstaten de gelegenheid om over te schakelen.

In de ogen van de NAV is deze gelijke toeslag per hectare een dwaling. De vakbond hecht aan een kostendeekkende prijs uit de markt voor onze producten uit de markt, betaald door de consument in plaats van door de belastingbetaler. Daarvoor zijn volgens de NAV voor de 'stapelbare producten', graan, suiker, eiwit en zetmeel, afstemming van het aanbod op de vraag en een invoerdrempel noodzakelijk. Op grond van de WTO-afspraken en de heersende mode heeft de politiek een andere wending genomen. De NAV probeert dus, in de woorden van NAV-voorzitter Teun de Jong, als een soort 'burgemeester in oorlogstijd' van de voorstellen van Europees Commissaris Ciolos het beste te maken.

In dat licht gezien wil de NAV er alles aan doen om bij invoering van de 'flat rate' de teruggang in bedrijfstoelage te beperken, door de invoering van de uniforme 'hectare toeslag' over meer jaren uit te smeren en in zo'n systeem de hogere toelagen gekoppeld te houden aan de herkomst van die hoge toeslag. Het kan immers niet zo zijn dat Nederland er wel 30 jaar of langer over doet om bijvoorbeeld de hypotheekrenteaf trek te veranderen, maar wel met één penningstreek een rigoureuze verandering in landbouwinkomen doorvoert. De NAV pleit daarom voor een stapsgewijze afbouw van bijvoorbeeld de zetmeelsteun, waarbij gedurende de afbouwperiode deze steun gekoppeld blijft aan de zetmeelaardappelteelt. Hierdoor krijgen zowel zetmeelaardappelteelers als de verwerkende industrie meer tijd om de bedrijfsvoering op de toekomst af te stemmen, zonder dat deze steun concurrentievervalsend werkt richting andere aardappelteelten.

Het positieve deel uit de EU-plannen is dat er een Gemeenschappelijk Landbouw Beleid blijft bestaan. Doorgaan op de ingeslagen weg naar liberalisering leidt in een markt met veel kleine aanbieders en weinig afnemers (industrie en retail) tot grotere prijsfluctuaties en dus tot minder inkomenszekerheid voor de boer, en daarmee productie- en dus voedselzekerheid! Nou net de elementen die we in een ontwikkelde wereld met landbouwbeleid wilden aanpakken.

Meer eiwit van onze akkers

Ook in 2011 is de NAV bij monde van Hans van Kessel door gegaan met het propageren van 'Meer eiwit van Europese akkers'. In de samenleving en ook bij milieu- en consumentenorganisaties valt steeds meer kritiek te beluisteren over het feit dat Europa voor 70/80% van haar eiwitbehoefte afhankelijk is van de

import uit landen op het zuidelijk halfrond. Het overleg peulvruchten/eiwitvoorziening van het Productschap Akkerbouw is het afgelopen jaar drie keer bijeengewees.

In 2011 is geen lupine voor de commerciële markt geteeld. Wel is het driejarige project 'Lupine in de Veenkoloniën' van start gegaan. Het Louis Bolk Instituut en de NAV werken hierin met andere partners samen om de mogelijkheden van teeltoptimalisatie en afzet voor een kostendekkende prijs te verkennen. Proefvelden voor rassenvergelijking, verzorging van het gewas en onkruidbestrijding zijn aangelegd in Klazienaveen en Valthermond. Evenals in 2010 was 2011 een moeilijk lupinejaar met een hoge onkruiddruk en tegenvallende opbrengsten van matige kwaliteit als gevolg van droogte in voorjaar en voorzomer en nattigheid in de periode van vruchtzetting en oogst.

NAV-lid Roelf Maarsingh bij zijn lupineproefvelden in Klazienaveen. Foto: Henk Bening.

In 2011 is er ook gewerkt aan het op de markt brengen van lupinebrood. Dit is een brood waar naast inlandse tarwe 20 tot 40% lupine in zit. Het maakt brood extra gezond (minder koolhydraten, meer vezels en meer eiwit). Het is duidelijk dat er nog grote uitdagingen liggen op het vlak van productontwikkeling op basis van lupine en het met succes op de markt brengen van lupine-voedingsmiddelen. Eind 2011 wordt duidelijk dat er in 2012 een bescheiden commerciële vraag is naar in Nederland geteelde biologische lupine en dat er daadwerkelijk weer teelt van lupine plaats zal vinden voor menselijke voeding. De NAV bemiddelt tussen de vraag en de teelt.

Zowel bij de politiek in Den Haag als bij de Europese Commissie en het Europees Parlement pleit de NAV voor het verhogen van de zelfvoorzieningsgraad van plantaardig eiwit. Er moeten stimulansen komen voor de productie van eiwitten in Europa bestemd voor zowel Food als Feed, als een alternatief voor de invoer van plantaardige eiwitten. Dit zou kunnen door:

- voor de invoer van plantaardig eiwit een vergelijkbaar invoertarief in te stellen als voor granen waardoor de teelt van eiwitrijke gewassen in Europa weer lonend kan worden;
- projectsubsidies voor rassen- en teeltonderzoek in de periode 2014 – 2020 teneinde de opbrengstpotentie te verhogen. Dit tegen de achtergrond van het gegeven dat de veredeling en de teelt van peulvruchten nu al 25/30 jaar grotendeels stil ligt in Europa. Een hogere opbrengst per ha leidt tot een lagere kostprijs, wat de afzet in de markt gemakkelijker zou maken.

Hoe graag we ook willen dat eiwitproductie op Europese akkers van de grond komt, als NAV blijven wij van mening dat de teelt wel een kostendekkende prijs op moet leveren.

Afschaffen suikerquotering kost veel geld

Het jaar 2011 kenmerkt zich wederom als een goed suikerjaar met hoge opbrengsten en goede perspectieven op de Europese suikermarkt. Door de krapte op de wereldmarkt voor suiker ontstond er eveneens een tekort voor suiker op de Europese markt. Door de suikerhervorming in 2006 is het Europese suikerquotum met ca. 6 miljoen ton geslonken tot 13 miljoen ton bij een gemiddeld verbruik in Europa van 16 miljoen ton. Het was de bedoeling dat vooral de MOL-landen (Minst Ontwikkelde Landen) dit tekort zouden opvullen door heffingsvrije import. De EU heeft echter verzuimd naast dit gunstige voorkeursrecht van heffingsvrije import, ook een leverplicht in te voeren. Door de gunstige wereldmarkt omstandigheden was de afzet voor deze MOL-landen eind 2010 begin 2011 op de wereldmarkt gunstiger dan op de EU-markt. Zodoende kwam de beschikbaarheid van suiker in de EU in 2011 onder druk. Het gevolg was hogere prijzen. En afnemers die kwaad zijn op de Europese suikersector. De producenten in de suikersector treft echter geen blaam omdat zij keurig de afspraken zijn nagekomen. Ze hebben zowel in 2010 als in 2011 zelfs meer dan hun quotum geteeld. Deze surplussuiker mag echter niet zomaar als quotumsuiker op de markt worden gebracht. De Europese Commissie heeft echter zowel voor oogstjaar 2010 als voor oogstjaar 2011 toestemming gegeven voor het omzetten van surplussuiker in quotumsuiker. Bovendien heeft ze ook de import toegestaan van wereldmarktsuiker tegen gereduceerd importtarief.

Daarnaast is voor oogst 2011 door de grote hoeveelheid surplussuiker in de EU ook het exportquotum van 1,3 miljoen ton maximaal benut. De NAV stelde voor het huidige EU-suikerstelsel aan te passen door aan het voorkeursrecht van de MOL-landen leverplicht te koppelen. Op deze wijze kan de situatie die zich in 2011 voordeed in de toekomst worden voorkomen. De Europese Commissie heeft echter gemeend dat het huidige stelsel toch op de schop moet door het huidige suikerquotumsysteem in 2015 af te schaffen. In het voorjaar heeft het Nederlandse kabinet het LEI opdracht gegeven onderzoek te doen naar de gevolgen van afschaffing van het suikerquotum. De onderzoekers concludeerden dat het inkomen van de Nederlandse akkerbouwer bij afschaffen van het suikerquotum omlaag gaat, maar ook dat akkerbouwers meer suikerbieten gaan telen. Het LEI nam in het rapport wel een slag om de arm: de uitkomsten zijn gebaseerd op onzekerheden, de gehanteerde modellen zijn nog nooit eerder voor suiker gebruikt. Het Nederlandse kabinet dat zich aanvankelijk uitsprak voor het afschaffen van de suikerquotering, is eind 2011 aan het twijfelen geslagen. Bietentelers en suikerindustrie pleiten gezamenlijk voor het behoud van het EU-suikerbeleid in ieder geval tot 2020. Ook het Europees Parlement wil het huidige suikerstelsel in ieder geval tot 2020 behouden. Niets is echter zeker. Daarom zal de NAV blijven vechten voor het behoud van het huidige EU-suikerbeleid. Suiker is nu nog een van de pijlers onder het inkomen van akkerbouwers. Het wegvallen van het quotum zou telers € 500,- per ha gaan kosten en het akkerbouwinkomen nog meer onder druk zetten en afhankelijk maken van de heftige prijsschommelingen op de wereldmarkt.

Goede zetmeelprijzen op korte termijn, maar ...

In 2011 bereidt de zetmeelaardappelsector zich voor op 2012, het jaar waarin de evenwichtspremie (ca. € 4/5 per ton aardappelen) en de gekoppelde toeslagen voor zetmeel (ca. € 14 per ton) verdwijnen. Avebe beseft dat het daardoor met haar producten € 80 per ton zetmeel meer uit de markt moet halen om de teelt van zetmeelaardappelen aantrekkelijk te houden voor telers. Avebe zal het 'verlies' van de Europese steun (bijna 2 eurocent per kilo) goed moeten maken door meer uit de zetmeelmarkt te halen. Dankzij de hogere graanprijs en de daaraan min of meer gekoppelde hogere prijs van aardappelzetmeel, was Avebe in staat in 2011 een goede prijs uit te betalen en zal daartoe ook in staat zijn voor teelt 2011. Of Avebe in de toekomst in staat zal zijn tenminste 2 eurocent meer uit de markt te halen, is ongewis. Veel hangt af van de graanprijs en dus van de aardappelzetmeelprijs en de mate waarin Avebe er in slaagt afscheid te nemen van laagwaardige zetmeelmarktsegmenten en uit te breiden in hoogwaardige markten en het op de markt brengen van innovatieve nieuwe producten. Bovendien zal het afhankelijk zijn van de noodzaak van het verlagen van de kosten door onder meer efficiënter werken, energiebesparing en de opwekking van energie uit reststoffen. Al met al staat Avebe voor enorme uitdagingen. Tegelijkertijd dreigt een gigantisch inkomensverlies voor telers vanaf 2014, het jaar waarin het nieuwe GLB 2014-2020 in werking zou moeten treden. Een gelijke hectarepremie in Nederland dreigt uit te lopen op een fors inkomensverlies voor alle akkerbouwers die in het verleden veel marktordeningsgewassen zoals graan, bieten en zetmeelaardappelen teelden. Zie verder onder het kopje 'Bedrijfstoeslagen'.

Bedrijfstoelagen

De Europese Commissie wil dat alle landen in 2019 volledig overgaan van het historische model naar het regionale model. Of over naar 'flat rate', een gelijk bedrag per ha. De Nederlandse regering heeft haast en wil een zo kort mogelijke overgang. De NAV wil brokken voorkomen.

In het historische model van toeslagen zoals we dat in Nederland kennen, zijn de verschillen in hectaretoeslagen erg groot. Begrijpelijk omdat ze destijds zijn ingevoerd ter compensatie van prijsdalingen en ze bovendien deels gekoppeld zijn aan producten. Denk aan vlas en zetmeelaardappelen. Akkerbouwers met destijds veel 'vrije' producten in het bouwplan ontvangen in het historische model gemiddeld een laag bedrag aan bedrijfstoelage. Bedrijven met zetmeelaardappelen, bieten en graan zijn (na de ontkoppeling) voor 90% of meer van het inkomen afhankelijk van de bedrijfstoelage. Gemiddeld gaat het volgens het LEI om € 575, - per ha en € 43.000, - per bedrijf. Op intensieve bedrijven om gemiddeld € 660, - per ha en gemiddeld € 51.000, - per bedrijf. Overgang naar een flat rate met een bedrijfstoelage van bijvoorbeeld € 360, - per ha betekent een onaanvaardbare inkomensachteruitgang. Het NAV vindt dat brokken moeten voorkomen en pleit voor een stapsgewijze invoering van de hectarepremie, een herkoppeling van de steun aan zetmeelaardappelen in 2014 en de geleidelijke afbouw van die herkoppelde steun in de periode tot 2019.

Consumptieaardappelen

Oogst 2010 en afzetseizoen 2010/2011 was voor de telers van consumptieaardappelen een opmerkelijk jaar. Door de moeilijke groeiomstandigheden was de oogst flink kleiner dan de jaren daarvoor. De totale opbrengst in de EU-5 lag de opbrengst beneden de 22 miljoen ton. Uit analyse van de aardappelmarkt in de afgelopen 15 jaar weten we dat als de hoeveelheid aardappelen in Noordwest Europa onder de 21 miljoen ton ligt, de prijs boven kostprijsniveau (ca. 15 eurocent per kilo) uit kan komen.

Seizoen 2010/2011 was uitzonderlijk. Het extreem droge en warme weer in Rusland en omliggende landen leidde niet alleen tot vele langdurige bosbranden, maar ook tot een aardappeloogst die meer dan 30% lager was dan gemiddeld. Dus de vraag naar aardappelen was vooral uit deze landen duidelijk veel groter dan normaal. De extra vraag uit Rusland en omliggende landen gaf in heel Noordwest Europa een flinke impuls aan de prijs. De prijs van fritesaardappelen steeg na de af-land periode ook snel naar het niveau van de exportaardappelen. Heel duidelijk werd dat vraag uit en de export naar Rusland en omliggende landen de grote trekker was voor het goede prijsniveau. Toen in februari de export stil kwam te liggen doordat de Oostzeehavens dichtvroren, daalde prijs ook weer. Al met al een opmerkelijk afzet seizoen met een kostendekkend prijsniveau.

Het teeltseizoen 2011 begon door het vroege voorjaar ook vroeg, gemiddeld werden de aardappelen toch een paar weken vroeger gepoot dan normaal. En daarna bleef het ook lang mooi weer, waardoor de groei ook snel op gang kwamen. Eind mei, begin juni begon het wel droog te worden, de termijnmarkt reageerde hier ook direct op. In de laatste week van mei heeft het april 2012 contract even boven de € 20 gestaan. In de loop van juni begon het te regenen, zodat de gewassen niet echt schade hebben geleden door de droge periode. Er volgde een natte zomer er weer een droge herfst. Alles bij elkaar goede groeiomstandigheden voor aardappelen en dit leidde ook tot relatief hoge opbrengsten in heel Noordwest-Europa. Dit gevoegd bij een iets groter areaal (+ 1,5%) levert een totale oogst in de EU-5 die iets boven het 26 miljoen ton uitkomt. We weten dat de oogst minder dan 21 miljoen ton moet zijn om tot kostendekkende prijzen te komen. Het was dus niet moeilijk om te voorspellen dat het prijsniveau veel te laag zou worden. De eerste beursnotering voor fritesaardappelen was 3,25 – 4,25 eurocent. Inmiddels (half januari 2012) is de prijs opgekrabbeld tot ca. 5 eurocent.

De ervaringen van oogst 2010 en 2011 leren ons weer dat onder normale omstandigheden het areaal in de EU-5 te groot is voor kostendekkende prijzen. Voor een prijsniveau van 2010 is het nodig dat de opbrengst

historisch laag is en de vraag groter dan normaal. Wanneer de opbrengst hoger dan gemiddeld is, zoals bij oogst 2011, leidt dit direct tot dramatisch lage prijzen. De enige weg voor de teler om tot meer stabiele en kostendekkende prijzen te komen, blijkt toch nog steeds aanbodbeheersing te zijn. Alleen lukt het tot nog toe niet om telers er van te overtuigen, dat ze door krachtenbundeling sterk genoeg kunnen zijn om dit te realiseren.

Verder is in de NAV-werkgroep Consumptieaardappelen gesproken over het prijsinformatiesysteem API en de carbon footprint van tafel- en fritesaardappelen.

Pootaardappelen: Erwiniatoets

Bacterieziek blijkt op het veld ook 2011 weer de grootste oorzaak te zijn van afkeuringen. Het bewijst dat er onverminderd ingezet moet worden naar middelen om dit probleem verder in te dammen. De NAV-pootgoedcommissie heeft zich dit jaar vooral beziggehouden met de invoering van een nieuwe erwiniatoets volgens de pcr methode (toets op basis van aanwezige erfelijkheidskenmerken). De bedoeling is om met deze methode vroegtijdig latente besmettingen op te sporen. Risicovolle partijen kunnen we dan eerder uit het pootgoedcircuit halen waardoor de kwaliteit van het Nederlands pootgoed omhoog kan worden verbeterd. Deze nieuwe methode wil de NAK in 2012 integraal invoeren in eerste instantie bij het S en SE materiaal zonder dat er consequenties aan verbonden worden. Ook sommige handelshuizen experimenteren al met deze methode, waardoor van deze kant eerst aarzeling was om hiermee in te stemmen.

De NAV is van mening dat de toets zeker een goede kans verdient aangezien ook het buitenland (o.a. Israël, Egypte en Brazilië) eisen dat deze partijen eerst getoetst worden op latentie. Er zijn binnen de NAV pootgoedcommissie ook kritische geluiden. In het verleden zijn wel vaker verwachtingen gewekt zijn die in de praktijk onvoldoende betrouwbaar waren. Het jaar 2012 zal daarom een belangrijk toetsjaar worden om te kijken in hoeverre de toets praktijkrijp is.

De NAV pootgoedcommissie heeft een aantal wijzigingen ondergaan. Henk de Boer en Minne Lettinga hebben afscheid genomen. Popko de Boer en Pietie Pollema zijn de opvolgers. Voorts heeft Hijlco Feitsma Minne Lettinga opgevolgd in de NAK adviesraad.

Verbeteren bodemvruchtbaarheid

Optimale gewasopbrengsten en het in stand houden en verbeteren van de bodemvruchtbaarheid zijn voor de NAV de hogere doelen naast die van het milieu, die als uitgangspunt van het nieuwe 5e actieprogramma nitraatrichtlijn (2014-2018) zouden moeten dienen.

Organische stof de sleutel voor bodemvruchtbaarheid

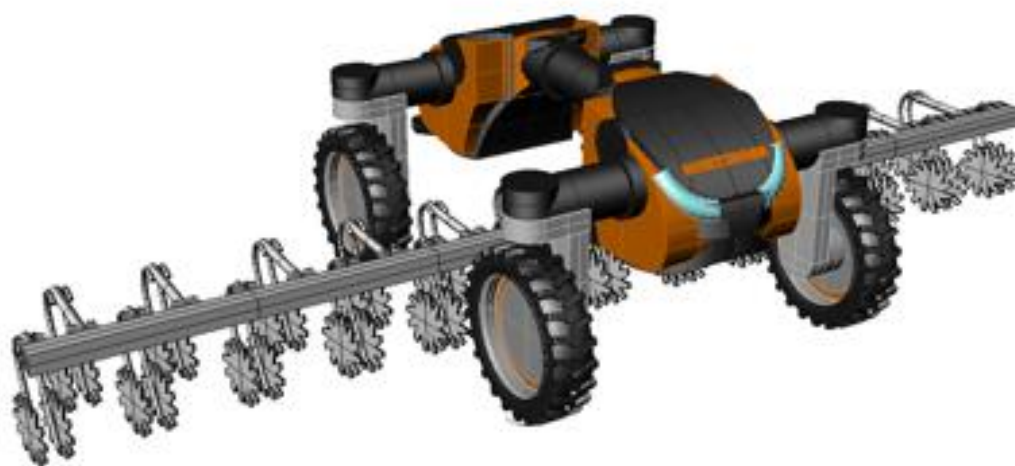
De eerste voorstellen voor het 5e actieprogramma nitraatrichtlijn zijn eind september 2011 ingediend door het kabinet. Voor de akkerbouw lijkt er een eind te komen aan het verlagen van de stikstofgebruiksnormen. De milieudoelstellingen lijken gehaald te kunnen worden met misschien nog een iets aangescherpte norm voor het uitrijden van drijfmest in het najaar. De NAV vindt dat de huidige stikstofgebruiksnormen van zomertarwe op klei (150kgN/ha) en die voor brouwgerst op zand (80kg N) te krap. Ook dient er volgens de NAV meer aandacht te zijn voor flexibilisering van de stikstofgebruiksnormen daar waar sprake is van hogere gewasopbrengsten en de huidige normen als te krap worden ervaren. De flexibilisering van de stikstofgebruiksnorm van suikerbieten zijn een mooi voorbeeld voor andere gewassen. De gebruiksnormen voor fosfaat dienen aan de onderkant verruimd te worden. Op dit moment is er alleen ruimte beneden Pw 36 om te repareren, terwijl een norm van Pw 45 optimaler is en milieutechnisch geen problemen geeft. De verruiming zou vooral benut kunnen worden door het stimuleren van meststoffen met bodemverbeterende eigenschappen, zoals organisch rijke dierlijke mest en betacal. Deze meststoffen zouden bij een Pw lager dan 45 voor fosfaat ook een vrijstelling kunnen krijgen van 50% net als bij compost nu al het geval is. Daarnaast zou de teelt voor groenbemesters kunnen worden bevorderd door alleen nog drijfmest toediening toe te staan na 1 juli (tot 1 september) op percelen met een groenbemester. Bij de verplichte verwerking van dierlijke mest tot kunstmestvervangers zal meer rekening moeten worden gehouden met de wensen van de akkerbouw. Een betrouwbare samenstelling met een duidelijke werkingscoëfficiënt zijn minimale voorwaarden om als kunstmestvervanger in aanmerking te komen. Middels een brief aan de staatssecretaris van ELI hoopt de NAV binnenkort antwoord te krijgen op de wensen van de NAV.

Gewasbescherming

Het zonale toelatingsbeleid in de Europese unie begint vorm te krijgen en de eerste zonale aanvragen zijn ingediend. Toch zal het nog even duren voordat we hier werkelijk van kunnen profiteren. Toch lijkt de situatie te verbeteren en zijn er de laatste tijd steeds meer middelen toegelaten. Natuurlijk blijven er nog knelpunten die een snelle oplossing vereisen.

Prioriteiten stellen in onderzoek en innovatie

De belangrijkste taak bij onderzoek en innovatie is het stellen van prioriteiten: het kiezen van onderzoek dat de komende jaren rendement op kan leveren. In overleg met het Productschap Akkerbouw worden de onderzoeksaanvragen gescreend en het belang afgewogen tegen de te maken kosten. Voor de komende jaren is het belangrijk om te weten of wij als akkerbouwers nog door kunnen met de steeds kleiner wordende bemestingsruimte. De stijging van de kunstmestprijzen en het duurzaamheidsstreven in de hele samenleving maken het verantwoord om relatief veel geld te besteden aan bemestingsonderzoek. Daarnaast worden de aaltjes problemen steeds groter. Ook hier is veel onderzoek nodig. Door NAV-inspanning is ook onderzoek gestart naar de mogelijkheden van de teelt van lupinen voor binnenlandse consumptie en de mogelijkheden van andere eiwitgewassen. Zorg van de NAV en anderen is de wens van de Tweede Kamer om de productschappen te ontmantelen. Gezamenlijke financiering van landbouwkundig onderzoek wordt dan heel lastig. De NAV blijft inzetten op gezamenlijke financiering van voor akkerbouwers wenselijk en nuttig onderzoek.

Innovatie: Biedt de robot in de toekomst de helpende hand? Hierboven een Deense innovatie.

Samen met anderen

Opkomen voor de akkerbouwbelangen doet de NAV soms alleen.

Waar mogelijk zoeken we samenwerking met anderen.

De samenwerking met anderen beschrijven we hier.

Productschap Akkerbouw in de verdrukking!

Sinds de jaren 40 van de 20e eeuw is het bedrijfsleven in de versnipperde en kleinschalige agrarische sector verenigd in publiekrechtelijke product- en bedrijfschappen. Het doel van deze organen is om gezamenlijk taken te verrichten als medebewind (bijvoorbeeld toezicht op besmettelijke plantenziektes als fytoftora), noodzakelijk onderzoek te bekostigen en om gezamenlijk middels voorlichting een plek in de samenleving te verwerven en te behouden. Het spreekt voor zich dat deze zaken niet op vrijwillige basis door een sectororganisatie uitgevoerd kunnen worden, want dan zou een deel (de zogenaamde free riders) hieraan wellicht niet bij willen bijdragen. De NAV is in principe voor handhaving van deze schappen en betreurt de huidige discussie op basis van de aangenomen motie van VVD-er Charlie Aptroot, die de schappen rigoureuus wil afschaffen. Vanzelfsprekend meent ook de NAV dat er aanpassingen moeten komen. De legitimiteit moet worden verhoogd door vertegenwoordigende leden niet meer langs achterdeurtjes voor het leven te benoemen, maar alle verplicht aangesloten ondernemers actief en passief kiesrecht te verlenen. Dit standpunt is in een gezamenlijke verklaring van NAV en LTO vakgroep Akkerbouw naar 'Den Haag' gecommuniceerd. Een vergelijking met het wel mede op ons verzoek afgeschafte Landbouwschap gaat mank, omdat dit orgaan aan politieke belangenbehartiging deed en dat is in een democratisch bestel per definitie voorbehouden dient te zijn aan vrijwillig gevormde verbanden en organen.

Het Masterplan Mineralen Management is een van de projecten die onder regie van het Productschap akkerbouw en met de inzet van heffingsgelden wordt uitgevoerd. Efficiënter omgaan met mineralen kan leiden tot kostenbesparing en kan ook een bijdrage leveren aan een duurzame akkerbouw.

Onder de dreiging van een mogelijk opheffen heeft de Commissie Teelt van het Productschap Akkerbouw ook in 2011 gewoon haar werk gedaan en belangrijke initiatieven genomen in het bewerkstelligen van het behoud van de bodemvruchtbaarheid middels het Masterplan Mineralen Management. Ook probeert de sector middels een grotere markttransparantie wat meer grip op de prijsontwikkeling van consumptieaardappelen te krijgen. Als NAV volgen we dit proces kritisch vanwege de verschillende inzichten die in de sector leven en het feit dat meer prijsinformatie de positie van de telers tegenover de afnemers niet echt versterkt. Ook de promotie van de akkerbouw is over een andere boeg gegooid met duidelijk meer initiatieven richting opiniërende media. Daarnaast worden middels het PA initiatieven ontplooid die de teelt en het gebruik van Europees geteeld plantaardig eiwit moet versterken. Dit alles proberen we als NAV binnen een gelijkblijvend budget te realiseren. Met heldere keuzes willen lastenverzwaring voorkomen. In 2012 zullen we zien of minister Kamp de wens tot afschaffen van de productschappen overneemt of dat hij luistert naar de pleidooien van de NAV en anderen voor het tot stand brengen van een meer eigentijds en democratischer productschap. Indien om overheidsbudgettaire redenen alleen de medebewindstaken overeind blijven, is de huidige meerwaarde van de schappen in de ogen van de NAV zover gedaald, dat een heroverweging van onze positie op zijn plaats zal zijn.

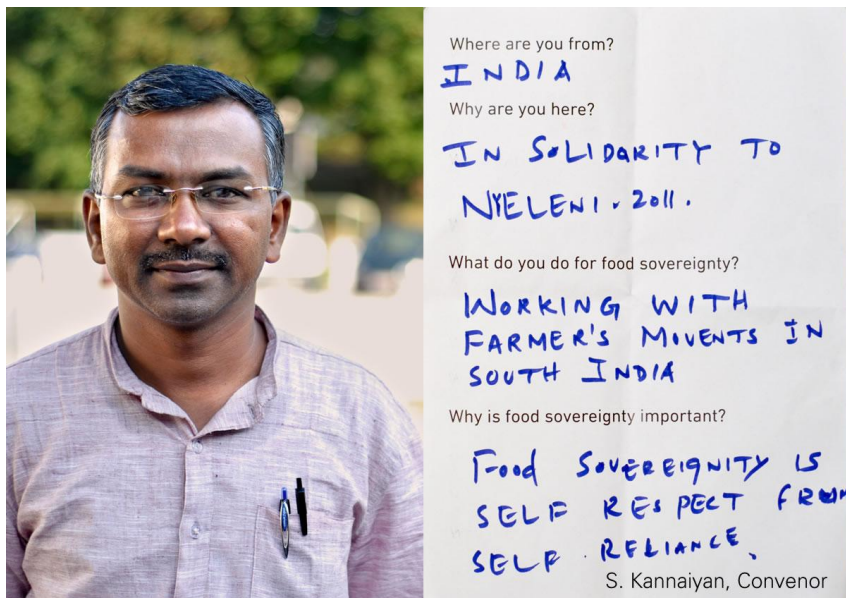
Platform ABC

De NAV neemt deel aan het Platform Aarde Boer Consument. Het is een afstemmingsoverleg van organisaties die bezig zijn met voedselsoevereiniteit, voedselzekerheid, duurzaamheid en de positie van boeren hier en in ontwikkelingslanden. Behalve de NAV maken verder nog deel uit van het Platform: de Nederlandse Melkveehouders Vakbond, X min Y Solidariteitsfonds en de Boerengroep Wageningen. Het afgelopen jaar is het Platform ABC intensief bezig geweest met het nieuwe GLB. Het Platform maakt deel uit van de Europese organisatie FoodSov Cap (Coalitie voor Voedselsoevereiniteit en een ander Landbouwbeleid). FoodSovCap probeert nog een vierde optie (the missing option) aan de voorstellen van het GLB toe te voegen: niet uitgaan van globalisering, maar juist van regionalisering. Dat komt in grote lijnen overeen met de visie van de NAV op het GLB. Voor de NAV blijft het belangrijk om in gesprek te zijn met maatschappelijk organisaties en burgers die oog hebben voor de positie van de boer en kostendekkende prijzen voor de voedselproductie en die in grote lijnen dezelfde visie op het EU-landbouwbeleid hebben als de NAV.

Via Campesina

Het lidmaatschap van Via Campesina vormt voor de NAV de verbinding met de internationale beweging voor voedselsoevereiniteit. Voedselsoevereiniteit is het recht van volken hun eigen landbouwpolitiek te voeren onder de voorwaarde dat daarmee de landbouw elders niet door dumping gehinderd wordt.

Via Campesina Europa heeft haar focus uiteraard op de hervorming van het EU-landbouwbeleid. Ze organiseert publieke bijeenkomsten samen met haar partners in het Europese Platform voor Voedselsoevereiniteit. Ook zijn er rechtstreekse contacten met de Europese Commissie en het

Het recht om het eigen voedsel- en landbouwbeleid te bepalen zonder anderen of het milieu te schaden, stond centraal op een Nyeleni-meeting in het Oostenrijkse Krams. 400 Mensen uit 34 Europese landen en gasten uit andere werelddelen (op de foto een vertegenwoordiger uit India) kwamen in augustus bij elkaar om samen te brainstormen over voedsel en landbouw. Zo'n bijeenkomst laat zien dat ook 'anderen' staan voor idealen die vergelijkbaar zijn met die van de NAV.

Europarlement. De voor NAV aansprekende speerpunten daarbij zijn behoud en versterking van marktregulering en verhoging van de EU-zelfvoorzieningsgraad voor plantaardig eiwit.

Joop de Koeijer heeft uiteindelijk zijn kandidatuur voor herverkiezing ingetrokken. Via Campesina kent namelijk de regel dat er een gelijk aantal mannelijke en vrouwelijke bestuursleden is. Voor de mannelijke posten was er een overschot aan kandidaten, terwijl er voor de vrouwelijke vacatures zijn. Mogelijk draagt de NAV in 2012 een vrouwelijke kandidaat voor.

Certificeringsoverleg

Het akkerbouwcertificeringsoverleg waaraan ook de NAV (Hans van Kessel) deelneemt, is in 2011 niet bijeen geweest. Het VVAK werkt nog steeds tot volle tevredenheid en er zijn geen voorstellen tot aanpassing ervan naar voren gekomen het afgelopen jaar. Het afgelopen jaar is er wel steeds meer aandacht gekomen voor duurzame landbouw. De verwachting is dat daar in 2012 ook aandacht aan wordt besteed in het kader van het VVAK. De NAV staat daar achter vanuit het gezichtspunt dat we beter zelf daartoe actie kunnen ondernemen dan dat het ons wordt opgelegd door onze partners verderop in de keten. Overigens zal het niet eenvoudig zijn om aan dit containerbegrip objectief meetbare en handhaafbare (rand)voorwaarden te koppelen.

Activiteiten NAV-regio's in 2011

Regio Noord

2011 is het jaar waar de kern van de NAV weer voorop heeft gestaan met het zeer bekende en uiterst toepasselijke "Genoeg is beter", dit alles heeft natuurlijk te maken met de gestegen graanprijzen naar een iets acceptabeler niveau.

Het vergaderseizoen werd afgesloten in Marum, waar de wel bekende graanhandelaar Alex Blonk die zijn licht liet schijnen op de huidige graanmarkt en wat ons de toekomst eventueel zou kunnen brengen.

In juli hadden we een al weer voor de 2e keer als NAV Noord een 'gezellige zomere excursie' op het bedrijf van bestuurslid Garbrand Meijer. Hierbij was ook mevr. Catharina Aerts van Cosun aanwezig die ons iets geprobeerd heeft te vertellen over de huidige suikermarkt wat er in de toekomst op ons te wachten ligt. Vooral natuurlijk over de afschaffing van het suikerquotum. Ook hadden alle bestuursleden een aantal bieten opgetrokken om verschillen per standpunt in de provincie te kunnen bekijken en een voorzichtige inschatting te kunnen maken over de eventuele opbrengst. Daarna werd er nog even gezellig verder gepraat over de verschillen in standpunten.

Regio Noordoost

De leden van regio Noordoost kwamen in 2011 niet bijeen. Eind 2010 en begin 2012 waren er bijeenkomsten, begin 2012 onder de titel 'Vooruit Boeren, Kansen voor Akkerbouwers in Noordoost Nederland'. Wel kwam de Werkgroep Zetmeel Aardappelen twee keer bijeen. Gespreksonderwerpen: de wijzigingen van het zetmeelbeleid in 2012 (o.a. verdwijnen evenwichtspremie en ontkoppeling gekoppelde toeslagen), de voorstellen voor GLB na 2013 en de voorstellen om te komen tot een flat rate ofwel een gelijke hectarepremie in heel Nederland ter vervanging van de toeslagen op basis van de teelten in het verleden. Naast deze perikelen is in 2011 gestart met het project 'Lupine in de Veenkoloniën'.

Noord-Holland

Regio Noord-Holland heeft een mooie bijeenkomst gehad op 14 december 2011 in Sloodorp. Het thema van de avond was: 'Vooruit Boeren' als antwoord op eurocrisis, lage prijzen en ander ongerief.

De onderwerpen, die hierover aan de orde kwamen waren:

- Vruchtbare bodem nu en straks, inleider Jan Knook;
- De beste prijs, inleider Keimpe van der Heide;
- Gewoon lekker boeren met GLB 2014-2020, inleider Klaas Hoekstra.

De avond was heel interessant. Het was dan ook jammer dat er weinig mensen waren. Dit kwam doordat er nog een andere boerenvergadering in onze regio was. In de rondvraag werd dan ook de suggestie gedaan om in het vervolg in januari te vergaderen, daar er in december al veel vergaderingen zijn.

Flevoland

In Flevoland hebben de toch bijzondere weersomstandigheden in 2011 ook een grote rol gespeeld. Door de droge herfst is de oogst gelukkig een stuk gemakkelijker verlopen dan vorig seizoen. Het dramatische prijsniveau van vooral consumptieaardappelen en uien heeft hier uiteraard een grote impact. De wat betere graanprijzen (nog wel onder kostprijs overigens) kan dit uiteraard bij lange na niet compenseren. De te verwachten prijzen van pootgoed lijken gelukkig beter, ook die van winterpeen zijn redelijk.

Voor boeren die met hun bedrijf in het Oostvaarderswold gebied liggen, duurt de onzekerheid nog voort. Toen de Rijksoverheid zich als de grootste financier uit dit project terugtrok leek daarmee de realisering niet meer mogelijk te zijn. De provincie stelt echter dat het project met externe particuliere financiering toch nog te realiseren is. Er lopen nog allerlei juridische procedures en voor de betrokken boeren is het belangrijk dat er snel duidelijkheid komt, wat de uitkomst ook is.

In Flevoland zijn twee matig bezochte ledenbijeenkomsten gehouden, waar duurzaamheid centraal stond.

Zuid en Zuidwest

Tijdens de bijeenkomst winter 2010/2011 in de Grevelingen bleek dat de beleidsmakers van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie zeer geïnteresseerd waren in de ideeën van de NAV. Er is inmiddels meer overleg geweest tussen het ministerie van EL&I met het bestuur van de NAV. Helaas is onze invloed nog beperkt en zijn we vooral afhankelijk van EU-landbouwcommissaris Ciolos en het Europees parlement. De laatste voorstellen hebben we gepresenteerd tijdens de bijeenkomst in de Wouwse Tol op 20 december 2011. Onder het thema 'Vooruit boeren' hebben we daar ook de bodemvruchtbaarheid op de lange termijn besproken, waarna Ko Francke van de CZAV zijn licht liet schijnen op het verbeteren van onze marktpositie.